

COLLECTION

Innovation, integration and modern
problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and
practice

www.d-pressa.com

31
MARCH

Jizzakh, Uzbekistan

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF
THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN
NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

SCIENTIFIC JOURNAL OF SCIENCE TECHNOLOGY & DIGITAL FINANCE
JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENCE NETWORKS

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and practice collection of materials of the
international scientific and practical conference on the topic

(March 31, 2026)

Jizzakh-2026

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young researchers and students: theory and practice – Jizzakh: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, March 31, 2026, 790 pp.

Editors in charge: Ass.prof. Soy M.P.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

JAMOA VA GURUH: UMUMIY TUSHUNCHA VA IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Yuldasheva Sojida Zoyirovna

*Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali
“Psixologiya” kafedrasida assistenti*

**Pitinova Kamola Musurmon Qizi, Eshmuratova Malika Azim Qizi,
Akramova Muxlisa Tursunboy Qizi**

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali “Amaliy psixologiya” yo‘nalishi talabalari

Annotatsiya: Mazkur maqolada jamoa va guruh tushunchalarining mazmuni, ularning o‘zaro farqlari hamda ijtimoiy-psixologik xususiyatlari tahlil qilinadi. Guruh dinamikasi, jamoaning shakllanish bosqichlari, ijtimoiy rollar va liderlik masalalari ilmiy yondashuvlar asosida yoritiladi. Shuningdek, shaxs rivojlanishida jamoaning tutgan o‘rni psixologik nazariyalar asosida ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: jamoa, guruh, guruh dinamikasi, liderlik, ijtimoiy rol, konformizm, kommunikatsiya.

Inson ijtimoiy mavjudot sifatida turli guruhlar va jamoalar tarkibida faoliyat yuritadi. Shaxsning rivojlanishi, uning qadriyatlarini, xulq-atvori va dunyoqarashi aynan ijtimoiy muhit, xususan guruh va jamoa ta‘sirida shakllanadi. Shu sababli ijtimoiy psixologiyada jamoa va guruh muammosi muhim ilmiy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi.

Tadqiqotchilar, jumladan psixolog Kurt Levin guruhni “dinamik tizim” sifatida talqin qilib, unda kechadigan jarayonlar shaxs xulqiga bevosita ta‘sir ko‘rsatishini ta‘kidlagan.

Guruh — bu umumiy maqsad, manfaat yoki faoliyat asosida birlashgan ikki yoki undan ortiq shaxslar yig‘indisidir. Ijtimoiy psixologiyada guruhlar turli mezonlarga ko‘ra tasniflanadi:

- *kichik va katta guruhlar*
- *rasmiy va norasmiy guruhlar*
- *referent guruhlar*

Psixolog Muzafer Sherif o‘z tadqiqotlarida guruh ichidagi normalar va qadriyatlar shaxs xulqini boshqaruvchi asosiy omil ekanligini ko‘rsatgan.

Shuningdek, psixolog Solomon Ash konformizm fenomenini o‘rganib, inson ko‘pincha guruh fikriga moslashishini eksperimental tarzda isbotlagan.

Guruhning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- *o‘zaro ta‘sir va kommunikatsiya*
- *umumiy maqsad mavjudligi*
- *ijtimoiy rollar taqsimoti*
- *guruh normalari*

Jamoa — bu yuqori darajada tashkil topgan, umumiy maqsad yoʻlida birlashgan va ichki hamjihatlikka ega boʻlgan guruhdir. Jamoa guruhdan farqli ravishda rivojlanganlik darajasi bilan ajralib turadi.

Guruh va jamoa ijtimoiy psixologiyaning muhim tushunchalari boʻlib, ular shaxs rivojlanishida beqiyos ahamiyatga ega. *Guruh* — bu boshlangʻich ijtimoiy birlik boʻlsa, *jamoa* — bu rivojlangan, yuqori darajadagi ijtimoiy tizimdir. Jamoada shakllangan ijtimoiy munosabatlar, hamkorlik va oʻzaro ishonch shaxsning barkamol rivojlanishiga xizmat qiladi.

A.Makarenko jamoani tarbiyaviy jarayonning asosiy vositasi sifatida koʻrib, unda shaxs shakllanishining muhim omillarini ochib bergan. Unga koʻra, jamoa umumiy ijtimoiy ahamiyatga ega maqsadga ega boʻladi, jamoada oʻz-oʻzini boshqarish elementlari mavjud boʻladi, ichki intizom va javobgarlik shakllangan boʻladi.

Jamoaning muhim belgilaridan biri — bu oʻzaro ishonch va psixologik birlikdir.

Guruh va jamoa tushunchalari koʻpincha bir-biriga yaqin boʻlsa-da, ular oʻrtasida muhim farqlar mavjud:

Mezoni	Guruh	Jamoa
Tashkil topish darajasi	Past yoki oʻrta	Yuqori
Maqsad	Individual yoki umumiy	Asosan umumiy
Hamjihatlik	Nisbiy	Kuchli
Boshqaruv	Tashqi yoki ichki	Koʻproq ichki
Ijtimoiy ahamiyat	Har doim emas	Yuqori

Bryus Takman tomonidan ishlab chiqilgan modelga koʻra, har qanday guruh oʻz rivojlanishida toʻrtta asosiy bosqichdan oʻtadi:

1. *Shakllanish bosqichi*- bu bosqichda guruh endigina tashkil topadi. Aʼzolar bir-birini yaxshi tanimaydi, ehtiyotkorlik va rasmiylik yuqori boʻladi. Asosiy maqsad — guruhni shakllantirish va tanishish.

2. *Ziddiyatlar bosqichi* bu davrda guruh ichida qarama-qarshiliklar paydo boʻladi. Aʼzolar oʻz fikrini himoya qiladi, liderlik uchun kurash boʻlishi mumkin. Bu tabiiy jarayon boʻlib, guruhning ichki strukturasi shakllanishiga xizmat qiladi.

3. *Meʼyorlashuv bosqichi*- bu bosqichda guruh ichida umumiy qoidalar yaʼni meʼyorlar, qadriyatlar va rollar shakllanadi. Aʼzolar oʻzaro moslashadi, hamkorlik kuchayadi.

4. *Samarali faoliyat bosqichi*- bu eng yuqori bosqich boʻlib, guruh aʼzolari bir maqsad yoʻlida samarali va uygʻun ishlaydi. Oʻzaro ishonch, qoʻllab-quvvatlash va masʼuliyat kuchli boʻladi.

Takman nazariyasining mazmuni shundan iboratki, har qanday guruh birdaniga mukammal jamoa bo'lib qolmaydi, balki ma'lum bosqichlardan o'tib rivojlanadi.

Sxematik ko'rinish:

Shakllanish → Ziddiyat → Moslashuv → Samaradorlik

Bryus Takman modeliga ko'ra har bir guruh avval tanishadi, keyin tortishadi, so'ng kelishadi, oxirida esa birgalikda samarali ishlaydi

Jamoa shaxsning ijtimoiylashuv jarayonida muhim rol o'ynaydi. U quyidagi jihatlar orqali ta'sir ko'rsatadi:

- *ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi*
- *mas'uliyat hissini shakllantiradi*
- *o'zini anglashni kuchaytiradi*
- *liderlik va hamkorlikni rivojlantiradi*

Lev Vygotsky ta'limotiga ko'ra, inson rivojlanishi ijtimoiy muhit orqali amalga oshadi va jamoa bu jarayonning asosidir.

Shuningdek, Albert Bandura ijtimoiy o'rganish nazariyasida shaxs boshqalarni kuzatish orqali xulqni o'zlashtirishini ta'kidlaydi, bu esa jamoaning ta'sirini yanada kuchaytiradi.

Guruh va jamoa inson hayotining ajralmas ijtimoiy muhitini tashkil etadi. Shaxs tug'ilganidan boshlab turli guruhlar — oila, ta'lim muassasasi, do'stlar davrasi va mehnat jamoasi tarkibida shakllanadi. Aynan shu ijtimoiy birliklar orqali insonning dunyoqarashi, qadriyatlari, xulq-atvori va ijtimoiy rollari rivojlanadi.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, guruh shaxs rivojlanishining boshlang'ich bosqichida muhim rol o'ynaydi. Guruhda inson ijtimoiy tajriba orttiradi, boshqalar bilan muloqot qilishni, o'z fikrini ifoda etishni va muomala madaniyatini o'rganadi. Ayniqsa, Kurt Lewin ta'kidlaganidek, guruh ichidagi psixologik muhit va o'zaro ta'sirlar shaxs xulq-atvorini shakllantiruvchi asosiy omillardan biridir. Guruh dinamikasi orqali inson o'z o'rnini anglaydi va ijtimoiy moslashuv jarayonini boshdan kechiradi.

Jamoa esa guruhga nisbatan yuqori rivojlangan ijtimoiy tizim sifatida shaxs rivojlanishida yanada muhim o'rin tutadi. Jamoada umumiy maqsad, o'zaro hamkorlik, ishonch va mas'uliyat kuchli shakllangan bo'ladi. A.Makarenko jamoani shaxs tarbiyasining eng samarali vositasi sifatida baholab, unda ijtimoiy ahamiyatga ega faoliyat orqali insonda mas'uliyat, intizom va jamoaviylik sifatleri shakllanishini asoslab bergan.

Jamoa shaxsning ijtimoiylashuvi uchun qulay muhit yaratadi. Unda inson nafaqat bilim va ko'nikmalarni egallaydi, balki o'zini anglash, o'z imkoniyatlarini baholash va rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladi. L.Vigotskiy nazariyasiga ko'ra, shaxs rivojlanishi ijtimoiy muhit bilan chambarchas bog'liq bo'lib, aynan jamoa bu jarayonning asosiy manbai hisoblanadi. Jamoada yuzaga keladigan hamkorlik faoliyati insonning intellektual va emotsional rivojlanishiga kuchli ta'sir ko'rsatadi.

Bundan tashqari, jamoa shaxsda liderlik, tashabbuskorlik va javobgarlik kabi muhim sifatlarni shakllantiradi. Albert Bandura ta'kidlaganidek, inson boshqalarni kuzatish va ularga taqlid qilish orqali yangi xulq-atvor shakllarini o'zlashtiradi.

Jamoada esa bu jarayon yanada faol kechadi, chunki unda ijtimoiy o'rganish imkoniyatlari kengroqdir.

Umuman olganda, guruh va jamoa shaxs rivojlanishida o'zaro bog'liq, ammo turli darajadagi ta'sirga ega ijtimoiy muhitdir. Guruh insonni ijtimoiy hayotga tayyorlasa, jamoa uni mukammal shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Shuning uchun ta'lim-tarbiya jarayonida jamoaviy faoliyatni to'g'ri tashkil etish, sog'lom psixologik muhit yaratish va ijobiy ijtimoiy munosabatlarni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, shaxsning barkamol rivojlanishi ko'p jihatdan uning qanday guruh va jamoada faoliyat yuritishiga bog'liq. Ijobiy ijtimoiy muhit shaxsning intellektual, emotsional va axloqiy jihatdan kamol topishiga xizmat qilsa, salbiy muhit esa uning rivojlanishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Shu bois, zamonaviy jamiyatda sog'lom va samarali jamoalarni shakllantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Гозиев Э.Г. Социал психология, Тошкент, 2013
2. Гозиев Э.Г. Педагогик психология, Тошкент, 2015
1. Давлетшин М.Г., Тойчиева С. Умумий психология. О'quv qo'llanma. Т. 2002
2. Z.N.Yulchiyeva, S.T.Ruzmetova. Muhandislik psixologiyasi. (O'quv qo'llanma). –Т.: “Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi”, 2023
3. Kamolov D. ETHICS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: EXPLORING THE MORAL AND SOCIAL IMPLICATIONS OF AI IN CONTEMPORARY SOCIETY //SGS-Engineering & Sciences. – 2023. – Т. 2. – №. 02.
4. Kamolov D. R. O. G. L. O'zbekistonda demokratiya va axloqning zamonaviy muammolari va yechimlari //Academic research in educational sciences. – 2022. – Т. 3. – №. NUU Conference 2. – С. 348-352.
5. Kamolov D. GLOBALIZATION PHENOMENON AND GLOBALISM //Journal of Contemporary World Studies. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 4-9.
6. Saitov S., Nuraliyeva S. BOZOR IQTISODIYOTIDA PSIXOLOGIK BOSHQARUV SHAKLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 447-452.
7. Kamolov D. Athenian democracy: individual and collective freedom //Semantic Scholar. – 2021.
8. Kamolov D. Davlat boshqaruviga oid axloqiy qarashlar //Адабиёт учкунлари. – 2021.
9. Kamolov D. ON THE WAY TO THE DIGITAL EDUCATION SYSTEM OF UZBEKISTAN. – 2023.
10. Kamolov D., Asrayev S. STATE POLICY FOR THE DEVELOPMENT OF COMPETITION IN UZBEKISTAN //Science technology&Digital Finance. – 2023. – Т. 1. – №. 4. – С. 353-361.
11. Dostonbek K. SPIRITUAL AND MORAL ENVIRONMENT OF SOCIETY //Social science and innovation. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 128-133.